

ZA PAMÁTKAMI NAŠÍ OBCE – TATENICE

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Člověk a společnost
Výstupy RVP:	1. stupeň Žák srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik. Pojmenuje kulturní či historické památky v místě, kde žije. Na příkladech porovnává minulost a současnost.
Výstupy RVP:	2. stupeň Žák hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu. Žák objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám.
Věk:	3. – 9. třída
Anotace:	Žák si uvědomí, co lze považovat za památku, pochopí význam památek, seznámí se s hlavními památkami v místě svého bydliště prostřednictvím pracovních listů. Jejich cílem není naučit se velké množství faktografických informací, ale zevrubně vnímat podobu místních památek, pochopit důvod, proč vznikly a co znázorňují.
Časová dotace:	závisí na pedagogovi
Pomůcky:	pracovní listy, psací a výtvarné potřeby

TEORETICKÁ ČÁST

Úvodní činností je společná diskuse nad otázkami. Následující část věnující se významným památkám by bylo vhodné spojit s vycházkou do terénu a úkoly v pracovních listech řešit přímo u dotčených památek (v krajním případě je možné úkoly řešit v učebně za pomoci fotografií). Řešit úkoly v pracovních listech bude nejvhodnější ve skupinkách nebo kolektivně.

Na úvod lekcí je možné zařadit otázky k zamyšlení:

Co je památka (památná stavba)?

Jaká ta věc musí být, abychom ji mohli považovat za památku?

Co bychom v naší obci zařadili mezi památky?

Jak by se člověk měl k památce chovat?

Jak by se člověk měl o památku starat?

Pracovní list NAŠE ŠKOLA

Naše škola

Naše škola byla dostavěna v roce 1886. Je tedy stará ..... let. Nebyla to však první škola v obci, před ní na tomto místě stála stará škola, která pro žáky začala být příliš malá (a to i přesto, že v roce 1874 vznikla škola v Krasíkově a děti z Krasíkova přestaly docházet do tatenické školy), a proto musela ustoupit současné škole. Školní budova obsahovala čtyři prostorné učebny, další prostory pro mateřskou školu, kabinet pro učební pomůcky a školní kancelář, žákovskou kuchyni, byt pro řídícího učitele a byt pro školníka. U školy se rozkládala velká učební zahrada a hřiště. Prvním řídícím učitelem v nové škole byl Johann Schwarz, který v obci působil od roku 1874. Vedl zde žákovský pěvecký sbor, který pravidelně v neděli zpěvem doplňoval mši v kostele.

V čem se tehdejší škola lišila od dnešní?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ve školním roce 1945/1946 do školy chodilo 111 žáků.

Kolik žáků chodí do školy v Tatenici dnes? Je jich víc nebo míň? .....

.....

Už více jak sto let je zvykem pořizovat na konci školního roku třídní fotky. Na obrázku je třída ze školy v Krasíkově ze začátku 20. století. Máte doma také nějakou starou třídní fotku? Pokud ano, porovnej ji s naší poslední třídní fotkou. V čem se liší fotka? V čem se liší žáci?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

<http://schoenhengstgau.eu/c/archiv?B=/hoh/budigsdorf/budigsdorf>

Jak se kdysi chodilo do školy?

Jak všichni víme, povinnou školní výuku zavedla Marie Terezie v roce 1774. Ale zpočátku docházku nikdo nevymáhal, některé děti do školy chodily jen občas, jiné téměř vůbec. Když rodiče potřebovali své děti doma na práci, do školy nešly.

Školní docházka nebyla vždy devítiletá, dříve se do školy muselo chodit jen šest let, později osm let. Povinný byl kdysi jen první stupeň ZŠ, kterému se tehdy říkalo obecná škola. Na druhý stupeň (zvaný měšťanská škola) se už nemuselo. Učilo se čtení, psaní, počty, přírodopis, základy dějepisu a zeměpisu, zpěv, ruční práce, kreslení, tělocvik a náboženství.

CO NÁM ŘÍKAJÍ STARÉ ŠKOLNÍ KRONIKY

Jak vypadal začátek školního roku?

21. října 1828 byl zahájen školní rok. Žactvo se shromáždilo o půl osmé před školou, odkud se za zvuku obecní kapely v průvodu přesunulo do kostela, kde se konala bohoslužba. Poté se žactvo vrátilo do školy, kde řídící učitel pronesl uvítací řeč a následně byl žákům přečten školní řád.

Co se ve škole dělo, když byl státní svátek?

Rozhodnutím ministerstva školství byla oslava 18. výročí založení naší republiky stanovena na 27. 10. tohoto roku. V 10 hodin se žáci ve svátečním oděvu a bez učebních pomůcek shromáždili ve 4. třídě, kterou žákyně slavnostně vyzdobily květinami. Řídící učitel přednesl projev o významu tohoto dne. Následně žáci recitovali k této příležitosti připravené básně a zpívali písně. Poté se prostřednictvím rádia řídícího učitele poslouchal sváteční program rozhlasového vysílání pro školy. Nakonec se zpívala státní hymna. Vyučování v tento den skončilo ve 12 hodin, odpolední vyučování odpadlo. Na čelní stěně školní budovy visela od 10 hodin dopoledne 27. 10. do 8 hodin ráno 29. 10. státní vlajka.

Co si žáci připravovali pro rodiče?

V neděli 10. března 1957 se konaly v naší obci oslavy MDŽ. V místnosti Osvětové jizby se shromáždilo 72 občanů a dětí. Vlastní oslavy byly zahájeny ve 14 hodin. Slavnostní projev k svátku žen přednesl ředitel školy. V kulturním pořadu již tradičně vystoupily děti národní školy. Program byl velmi pestrý. Vedle básní věnovaných matkám byly zazpívány četné národní písně, děti sehrály scénku ze života rodiny a závěrem děvčata zatančila v pestrém úboru tanec, který byl symbolicky zakončen přáním dětí všem ženám. Celý pořad byl občany vřele přijat. Každá žena dostala od dětí malovaná srdíčka s holubičkou, která zhotovily děti. Za odměnu dětem za krásné vystoupení bylo promítáno pásmo dětských filmů.

Jak probíhají v kronikách popisované události dnes?
V čem se liší a co se naopak dodnes dělá stejně?

.....

.....

.....

Dříve byla škola v téměř každé vesnici. Vlastní školu měl například i Krasíkov nebo Lubník. K jakému účelu školní budovy v těchto obcích slouží dnes? Co způsobilo, že tam už dnes školy nefungují?

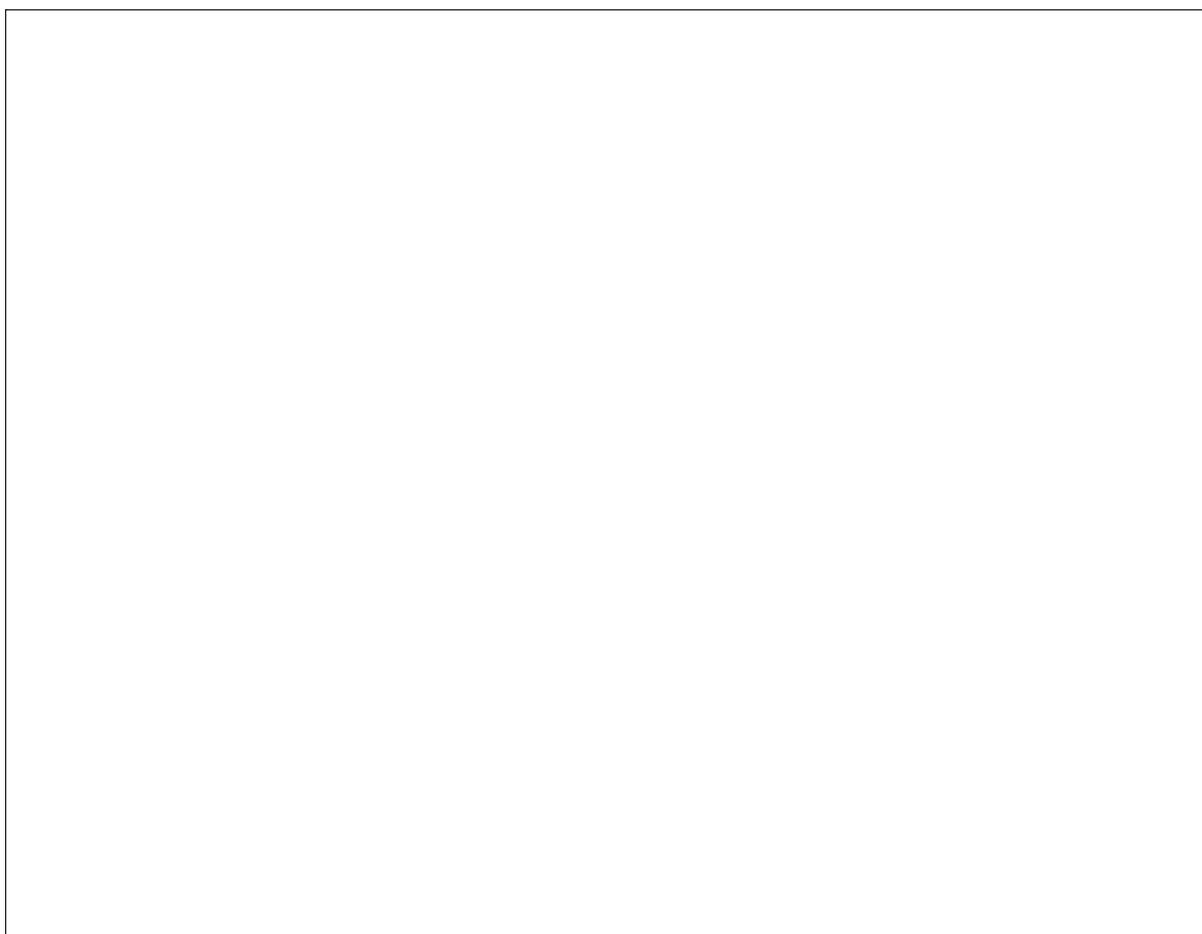
.....

.....

.....

Do rámečku nakresli, jak vypadá naše škola. Porovnej současnou podobu školy se starou fotografií. V čem se liší? Byla hezčí tehdy nebo dnes?

<http://schoenhengstgau.eu/c/archiv?B=/hoh/tattenitz/tattenitz.019>

Pracovní list SOCHA SV. JANA NEPOMUCKÉHO

Na Lanškrounsku i v celých Čechách byl v dřívějších dobách nejoblíbenějším světcem Jan Nepomucký. Lidé ho uctívali jako ochránce před nebezpečím vody (povodním i suchu), přímluvce za bezpečné putování a šťastný návrat domů, ochránce proti pomluvám. Není divu, že si často stavěli jeho sochy a malovali jeho obrazy. Na Lanškrounsku soch sv. Jana Nepomuckého potkáme celou řadu:

**Cotkytle
1833**

**Čenkovice
1736**

Damníkovská socha se rozbila a zůstala z ní jen hlava zazděná do hřbitovní zdi.

**Damníkov
1713**

**Dolní Čermná
1771**

**Horní Heřmanice
1767**

**Lanškroun
1714**

**Luková
1810**

**Rudoltice
1737**

**Tatenice
1810**

**Výprachtice
1793**

**Žichlínek
1755**

**Žichlínek
1824**

Co je na všech sochách sv. Jana Nepomuckého stejné?

.....
.....

Jaké jsou mezi nimi rozdíly?

.....
.....

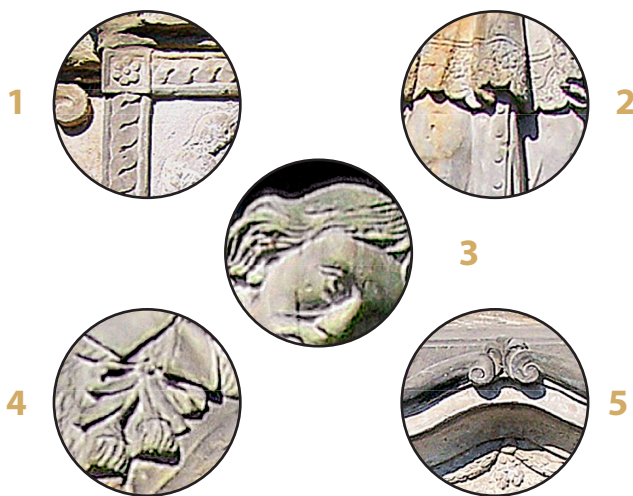
Kde na Lanškrounsku stojí nejstarší socha sv. Jana Nepomuckého? Kde nejmladší?

.....

Jak stará je socha sv. Jana Nepomuckého v naší obci?

.....

Do obrázku zakresli, kde se na soše nachází následující detaily:

Jakou scénu ze života světce znázorňuje reliéf na podstavci?

.....

Co znamená symbol v oválném rámečku ve spodní části podstavce?

.....

Vpředu na soklu je napsáno, jméno muže, který svatojanskou sochu nechal postavit. Jak se jmenoval? .....

.....

Kdo to byl Jan Nepomucký?

A jak to bylo doopravdy?

Arcibiskup kritizoval vládu Václava IV. Ten nechal zatknout a mučit několik jeho spolupracovníků, aby mu ukázal, že dělat něco proti králi by se mu nemuselo vyplatit.

Pracovní list **KOSTEL**

Z fotografie se nám něco ztratilo. Co tam chybí? Dokážeme to dokreslit?

K čemu se kostel využívá?

.....
.....

Jak se náš kostel nazývá?

- a) kostel Nanebevzetí Panny Marie
- b) kostel sv. Jana Křtitele
- c) kostel sv. Bartoloměje
- d) kostel sv. Dyndy

Kdy byl náš kostel postaven?

- a) nelze přesně říct, protože tady stojí již od pravěku
- b) v roce 1278
- c) v roce 1724
- d) v roce 2015

Který obrázek není z našeho kostela?

Každý kostel je jiný a vypadá jinak, ale některé věci najdeme v každém kostele.

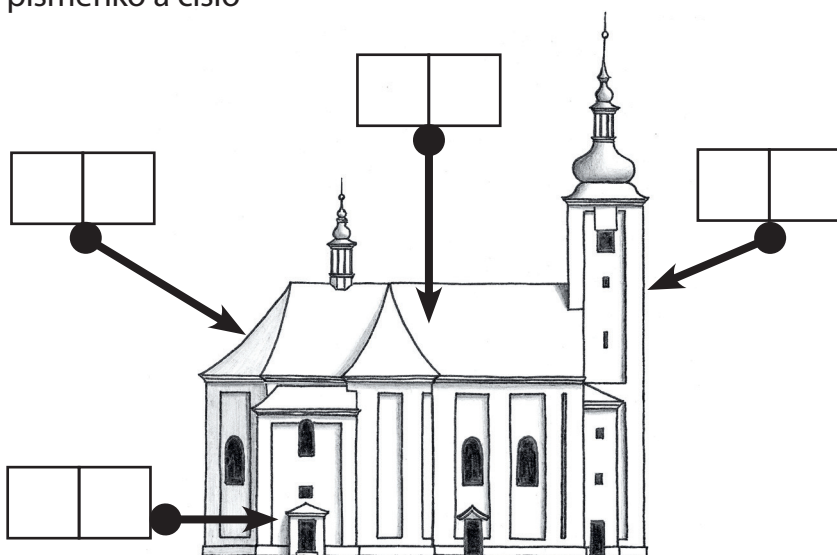
Kostel se skládá z několika částí:

- a) kostelní věž
- b) kostelní loď
- c) presbytář
- d) sakristie

Každá část kostela má svůj účel:

- 1) slouží k přípravě kněze na bohoslužbu
- 2) zde jsou shromážděni věřící při bohoslužbách
- 3) je prostor, kde je nejdůležitější část kostela = oltář
- 4) jsou zde zavěšeny zvony, jejichž zvuk svolává věřící na bohoslužbu

Do rámečků označujících části kostela vepiš správné písmenko a číslo

Náš kostel je postaven v uměleckém slohu, kterému se říká BAROKO. Říká se, že jej navrhl proslulý italský architekt Domenico Martinelli, který stavěl Nový Zámek u Rudoltic, ale je také možné, že jej navrhl některý z jeho spolupracovníků.

V okolí naší obce jsou další kostely a také malé kostelíčky, kterým se říká kaple. Ve kterých obcích bychom našli kostely a kaple na obrázcích?

Jak se jmenují části kostelního zařízení na obrázcích?

K _____

O _____

V _____

Nejpozoruhodnější v našem kostele je jeho bohatá vnitřní výzdoba a výmalba. Stěny vymaloval malíř Juda Tadeáš Supper. Tento umělec se narodil v roce 1712 v Mohelnici, do školy chodil v Olomouci a od roku 1736 bydlel a pracoval v Moravské Třebové (zde také v roce 1771 zemřel). V roce 1756 vymaloval v Tatenici hřbitovní kapli Panny Marie Pomocné a v letech 1763 – 1765 vymaloval i kostel.

Bývalo zvykem, že malíř na tak velké zakázce nepracoval sám, ale měl k ruce pomocníky. Představme si, že jsme takovými Supperovými pomocníky a pomáháme mu vybarvit obrazy, které nám předkreslil. Abychom věděli, jaké barvy máme použít, obrazy nám načrtl:

Andělé na kůru.

Velekněz Zachariáš v chrámu obětuje kadidlo, které má v kadidelnici. Zjevil se mu anděl Gabriel a oznamuje mu,

že se mu narodí syn,

Zachariáš tomu však nevěří, protože s manželkou Alžbětou toužili mít dítě celý život, ale teď, když už jsou staří, už bude Alžběta těžko těhotná.

Za to, že Zachariáš andělovi nevěřil, byl potrestán – oněměl.

Panna Marie, která se právě dozvěděla o svém těhotenství (čeká Ježíška), jde navštívit Alžbětu, která je v šestém měsíci těhotenství (čeká Jana Křtitele). Manžel Alžběty Zachariáš vychází před dům, aby se podíval, kdo přišel.

Alžbětě se narodil syn, sešli se všichni příbuzní, přítomná je i Panna Marie. Příbuzní chtějí novorozeně pojmenovat

po otci Zachariáš, ale Alžběta chce, aby se jmenoval Jan. Příbuzní se tedy ptají Zachariáše, jak ho mají pojmenovat. Zachariáš vezme tabulku a napíše na ní: „Jeho jméno je Jan.“ V tom okamžiku se mu vrací hlas.

Panna Marie podává Ježíška Anně, vedle sedí Alžběta s Janem Křtitelem, který má s sebou i svého beránka. Vpravo je Mariin manžel Josef, pět jejich synovců a další příbuzní.

Jan Křtitel káže zástupům. Oblečený je do šatu z velbloudí kůže.

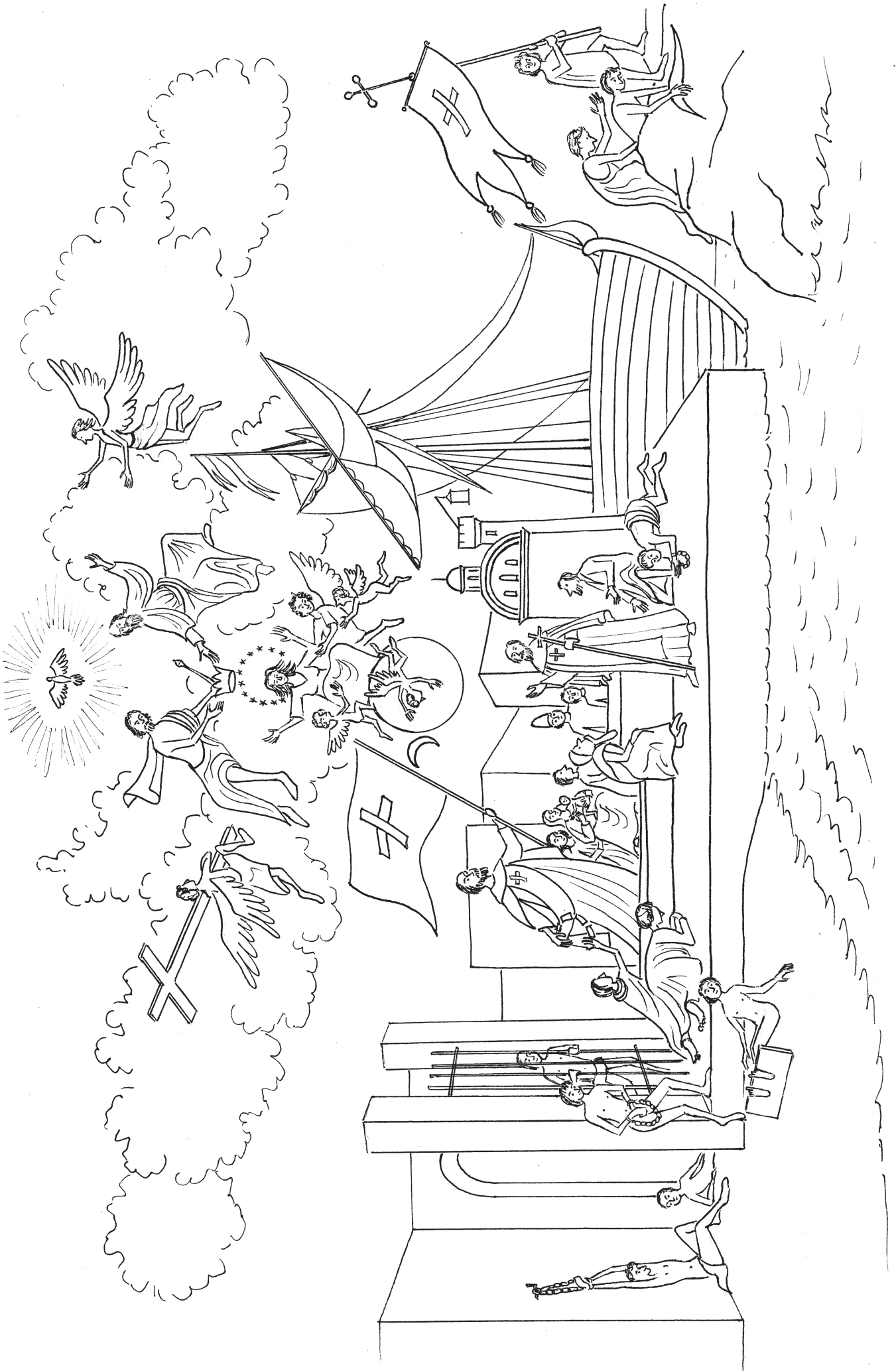

Jan Křtitel křtí Ježíše v řece Jordán. Když mu z křtící misky vylil vodu na hlavu, otevřela se nebesa a objevil se Duch svatý v podobě holubice.

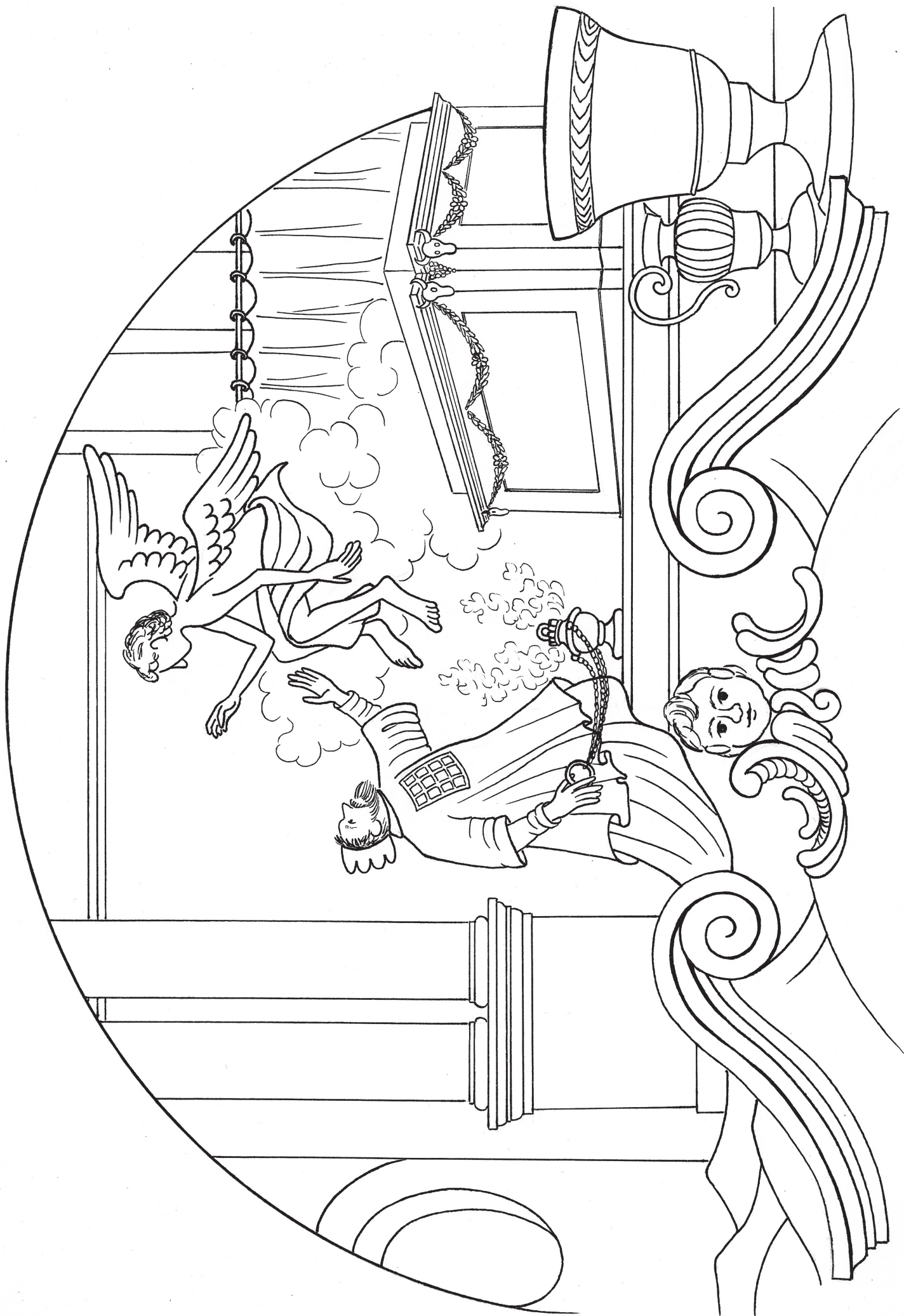

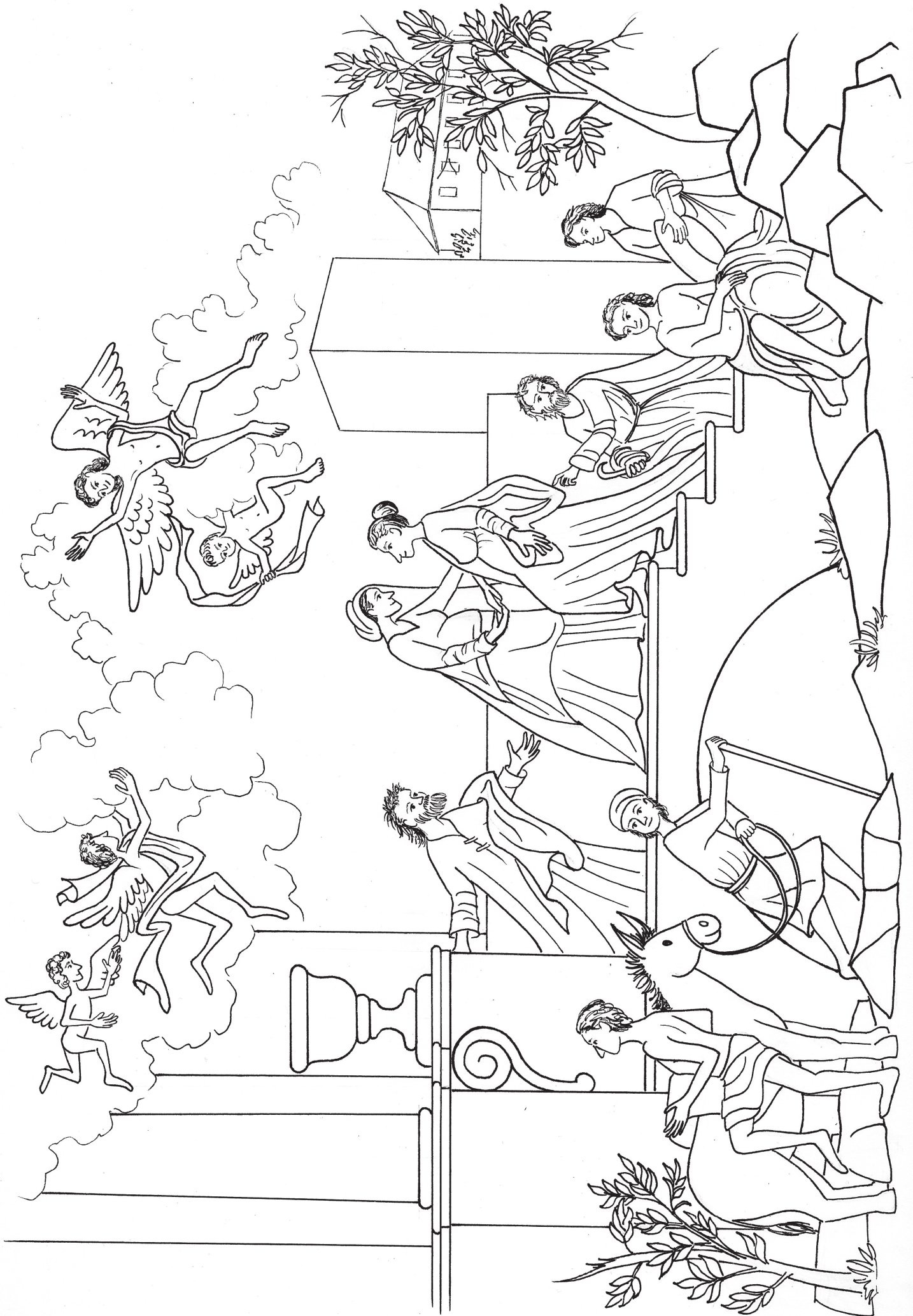
Korunování Panny Marie Nejsvětější Trojicí. Na zemi tomu asistují řeholníci z řádu trinitářů. Hlavním posláním řádu bylo vyhledávat a vykupovat křesťany ze zajetí nebo otroctví.

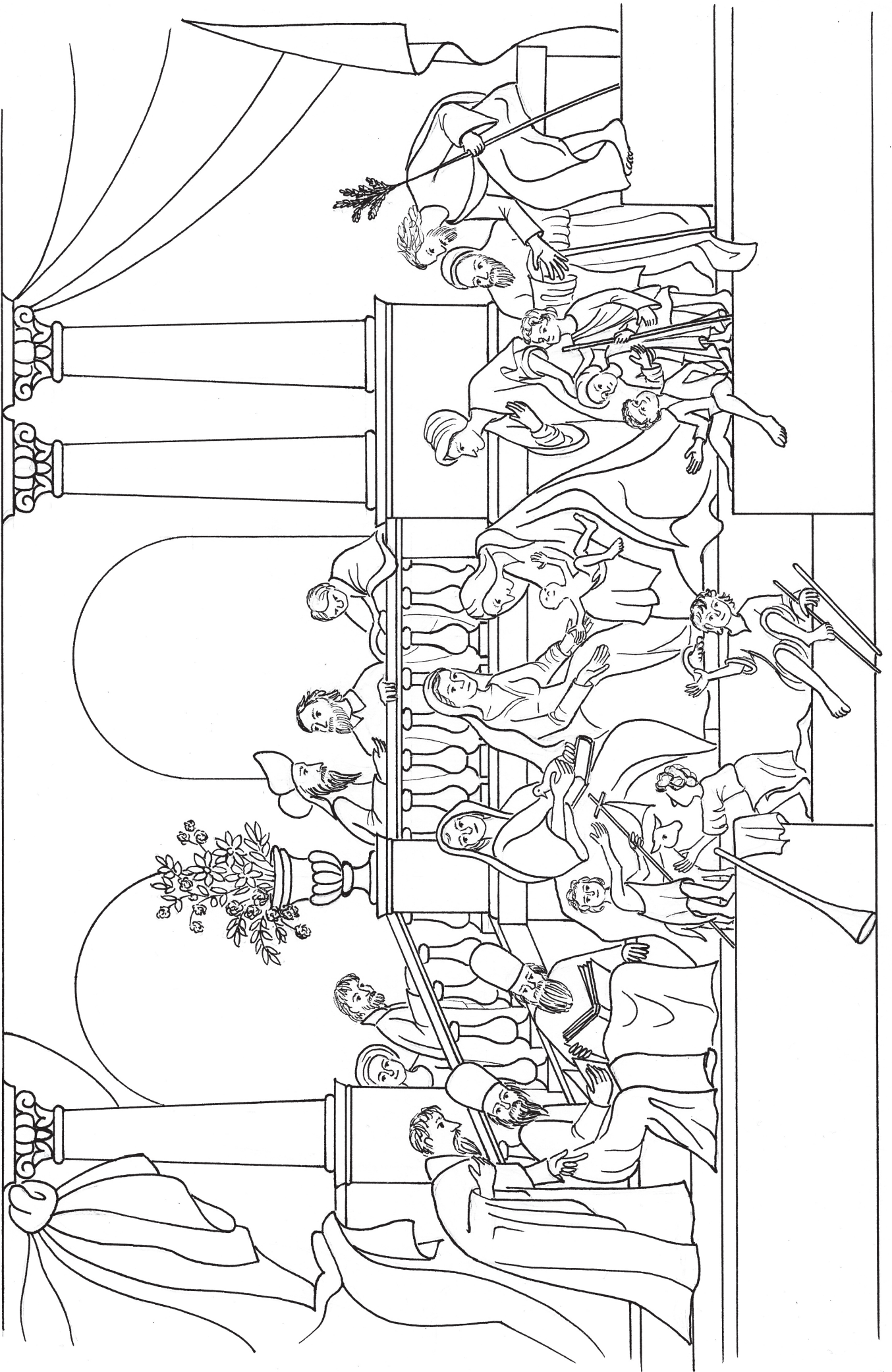

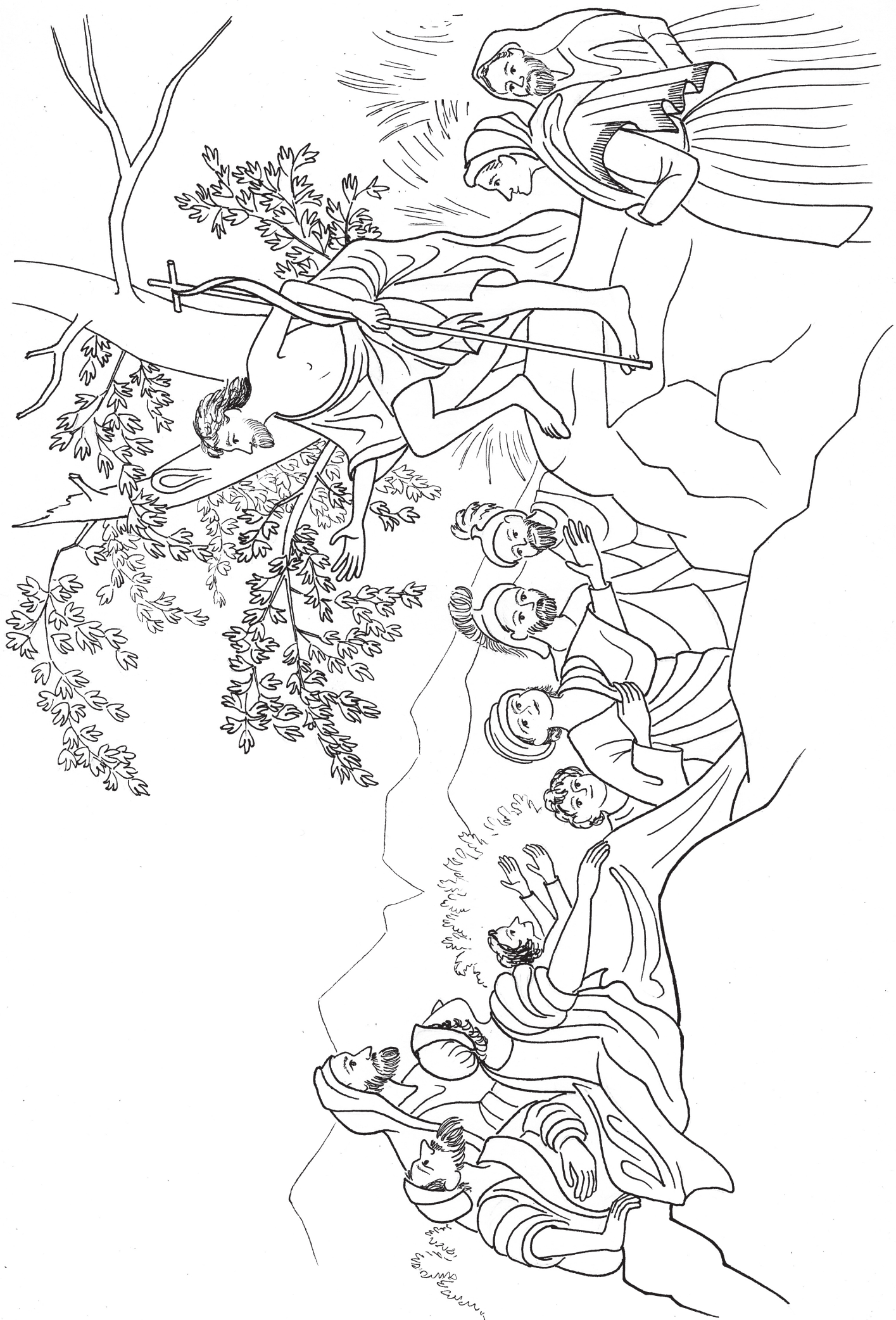

Pracovní list **NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE**

Z mnoha pomníků s náboženskými náměty, které se ve většině obcí nachází, bývá tím nejhonosnějším sousoší Nejsvětější Trojice. I v naší obci takové sousoší stojí.

A co toto sousoší představuje?

Různá náboženství si boha představují různě. Indičtí hinduisté nebo starověcí Egypťané si svá početná božstva představovali jako bytosti složené z různých částí zvířecích a lidských těl.

Křesťané mají jen jednoho boha, ale věří, že se člověku zjevuje ve třech osobách. Pokud se někdo někdy ptal, proč tomu tak je, bylo mu řečeno, že je zbytečné to řešit, protože to je věc boha a člověk by to stejně nepochopil.

S tímto vysvětlením se lidé smířili a umělci vymysleli, jak tyto božské osoby zobrazovat: první z nich je Bůh Otec = starší muž s želem v ruce (nebo papežskou korunou na hlavě). Druhou osobou je Syn Kristus = mladší muž s křížem (nebo na kříži). Třetí osobou je Duch Svatý = holubice.

Kdo je kdo na obrázku Nejsvětější Trojice?

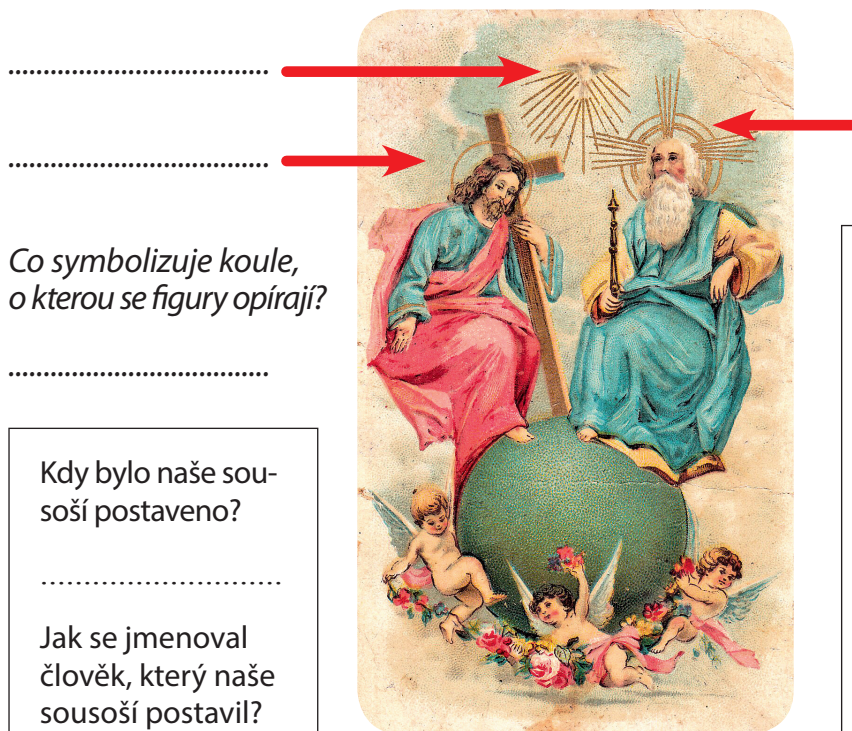
Rozeznáme osoby i na našem sousoší?

Hinduistický bůh Ganéša

Egyptská bohyně Tveret

Co symbolizuje koule, o kterou se figury opírají?

.....

Kdy bylo naše sousoší postaveno?
.....
Jak se jmenoval člověk, který naše sousoší postavil?
.....
.....

Křesťanská Nejsvětější Trojice

Na podstavci našeho Trojičného sousoší je vytesán reliéf, který zobrazuje takzvanou Svatou rodinu. Uprostřed je malý Ježíš, vlevo od něj stojí jeho matka a vpravo její manžel. Jak se jmenovali?
.....
.....
.....

Dokresli obrázek

Pracovní list KRUCIFIX V POLÍCH

V dřívějších dobách byla víra v Boha pro lidi velmi důležitá. Věřili, že vše, co se na světě děje, je božím záměrem. Proto se modlili k Bohu, aby se jim v životě dobře vedlo, aby je nepotkalo nic zlého. Kvůli tomu často u svých domů stavěli kříže, které je měly ochraňovat. Na kříži je přibitý Ježíš Kristus. To je ten Ježíšek, který se narodil 24. prosince v Betlémě. Celý život se snažil lidem vysvětlit, jak mají správně žít, aby se po smrti dostali do nebe, a ne do pekla. Protože ale o sobě tvrdil, že je syn Boha a mezi lidmi si získal velkou oblibu, byl tehdejšími vládci označen za nebezpečného rebela a odsouzen k trestu smrti ukřižováním. Poté však vstal z mrtvých a odešel do nebe, ke svému otci. Jeho stoupenci pak založili nové náboženství, které dostalo název *křesťanství*.

Kříž s Ježíšem je v naší části světa nejčastějším uměleckým dílem; v každé vesnici stojí několik křížů u cest, v zahradách i polích; kříž je v každém kostele; kříž visí na zdi i v mnoha domácnostech; křížek na řetízku na krku nosí i leckterá žena. Kříži s ukřižovaným Ježíšem říkáme *krucifix*.

Dříve bylo zvykem, že muž, který šel kolem nějakého krucifixu, smekl klobouk, ženy a děti se pokřížovaly a pronesly krátkou modlitbu.

Jak je to dnes? .....

V naší obci stojí 12 krucifixů. Vzpomeneme si, kde všechny stojí?

.....
.....

Do řady výjimečně krásných tatenických krucifixů patří i ten, co stojí v polích za areálem zemědělského družstva.

Kdy a kdo jej nechal postavit vyčteme na samotném kříž. Byli to manželé jménem:

..... a postavili ho v roce .....

Když si sochu dobře prohlédneme, uvidíme na ní několik věcí, které se objevují téměř na každém krucifixu. Nad hlavou má Ježíš Kristus cedulku, na níž jsou obvykle písmena INRI. Je to zkratka latinského nápisu: **Jesus Nazarenus, Rex Iudaeorum**, což v češtině znamená: Ježíš Nazaretský, král Židů.

Tabulku na kříž připevnili vojáci, kteří Ježíše ukřižovali, aby tak lidem ukázali, jak dopadl ten, který byl natolik oblíbený, že se mohl stát králem. Ze stejného důvodu má Ježíš na hlavě „věneček“. Je upletený z trnitých prutů a vojáci jej Ježíšovi posměšně nasadili na hlavu místo koruny.

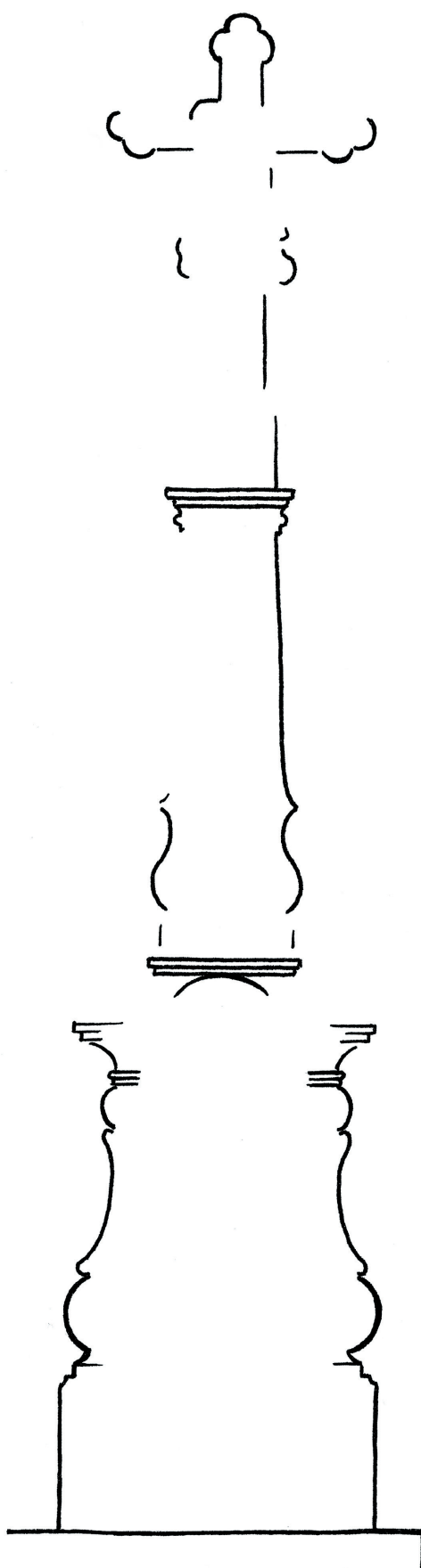
Pod křížem je obraz sv. Antonína Paduánského, který v náručí drží malého Ježíška.

Na podstavci kříže je vyobrazena Ježíšova matka. Již víme, že se jmenuje

.....

Dokresli kříž se všemi detaily.

Pracovní list ZÁMEK

Z dějin našeho zámku

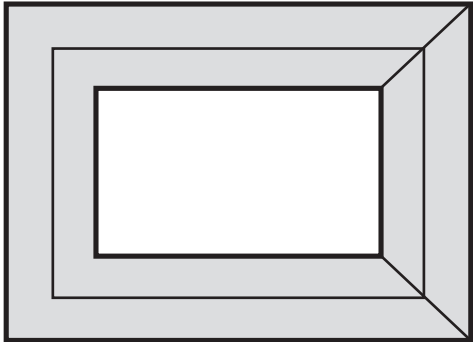
Slova v rámečku doplň na správné místo v textu.

MORAVSKÉ TŘEBOVÉ / ŽEROTÍNA/ARCHITEKTA / ZVĚŘ / ŠLECHTIC

Zámek v Tatenici nechal postavit v roce 1606 významný moravský .....
Ladislav Velen ze ..... Protože ve stejné době přestavoval také svůj zá-
mek v ..... podle návrhu italského ..... Jana Mottaly, je prav-
děpodobné, že i náš zámek stavěl tento architekt. Ladislav Velen na zámku v Tatenici
pobýval, když lovil ..... v okolních lesích.

Vzhled zámku

Tatenický zámek byl postaven v uměleckém slohu, kterému se říká RENESANCE. Původně byl zámek dvojnásobně velký, ale část zámku byla zbořena po požáru v roce 1798 a další část byla zbořena kvůli její velké zchátralosti v roce 1960. Při pohledu z výšky měl zámek původně takovýto tvar:

Dokážeš do obrázku zakreslit, jaký tvar má zámek dnes?

Původně byly kolem celého nádvoří ARKÁDY. Nádvoří tehdy vypadalo podobně jako nádvoří zámku v Moravské Třebové. Dnes jsou arkády jen na malé části nádvoří.

Na fotce zámku v Tatenici zakroužkuj arkády a zkus vysvětlit, k čemu arkády slouží.

.....
.....

Dvoubarevné fasáde na našem zámku se říká SGRAFITO. Když následující čtyři věty srovnáme ve správné pořádku, zjistíme, jak se sgrafito vytváří.

Do ještě mokré omítky se vyškrabují požadované ornamenty.

Na zeď se nahodí tmavá hrubá omítka.

Na zeď se nanese světlá hladká omítka.

Vrstva omítky se nechá uschnout.

Sochař, který vytvořil portál, na něm vyobrazil dva delfíny. Delfína však ve skutečnosti nikdy neviděl a vytvořil ho tak, jak si ho představoval. Před čtyřmi sty lety totiž ještě neměl možnost si v knížce nebo na internetu najít obrázek delfína. My tuto možnost máme, takže do rámečku můžeme nakreslit, jak delfín vypadá doopravdy.

Jaká zvířata jsou na erbech na zámeckém portálu?

.....

Na vstupním portálu jsou erby Ladislava Veleny ze Žerotína a jeho manželky Bohunky z Kunovic.

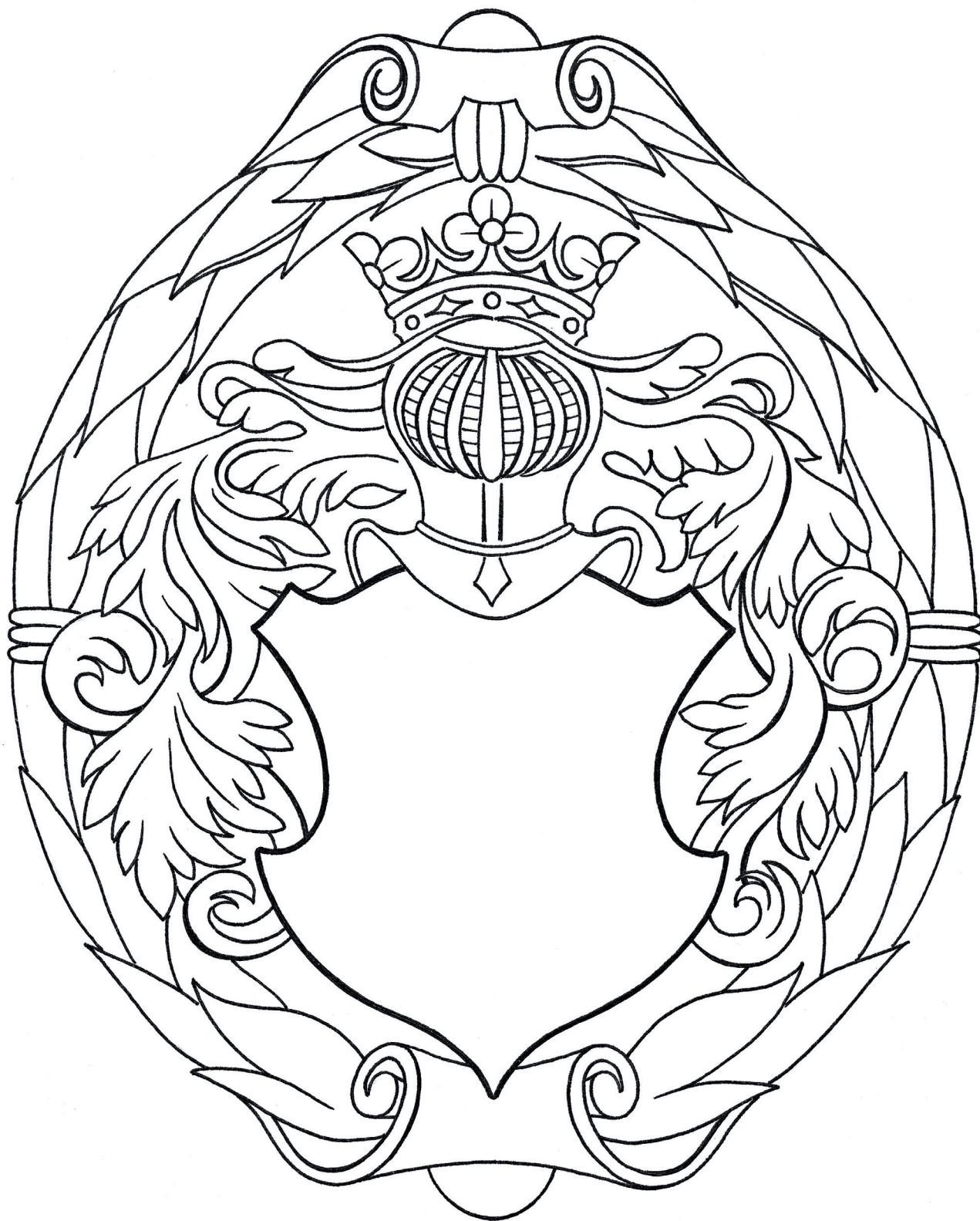
Erb je nezaměnitelnou značkou každého šlechtice.

Šlechtické erbovní znamení lidem uděloval král jako odměnu za věrné služby, za statečnost ve válkách, na rytířských turnajích nebo v boji s divokými zvířaty.

Šlechtici si svá erbovní znamení malovali na štíty a brnění, aby se v bitvách rozeznali, ale nejčastěji je používali na pečetích místo podpisu.

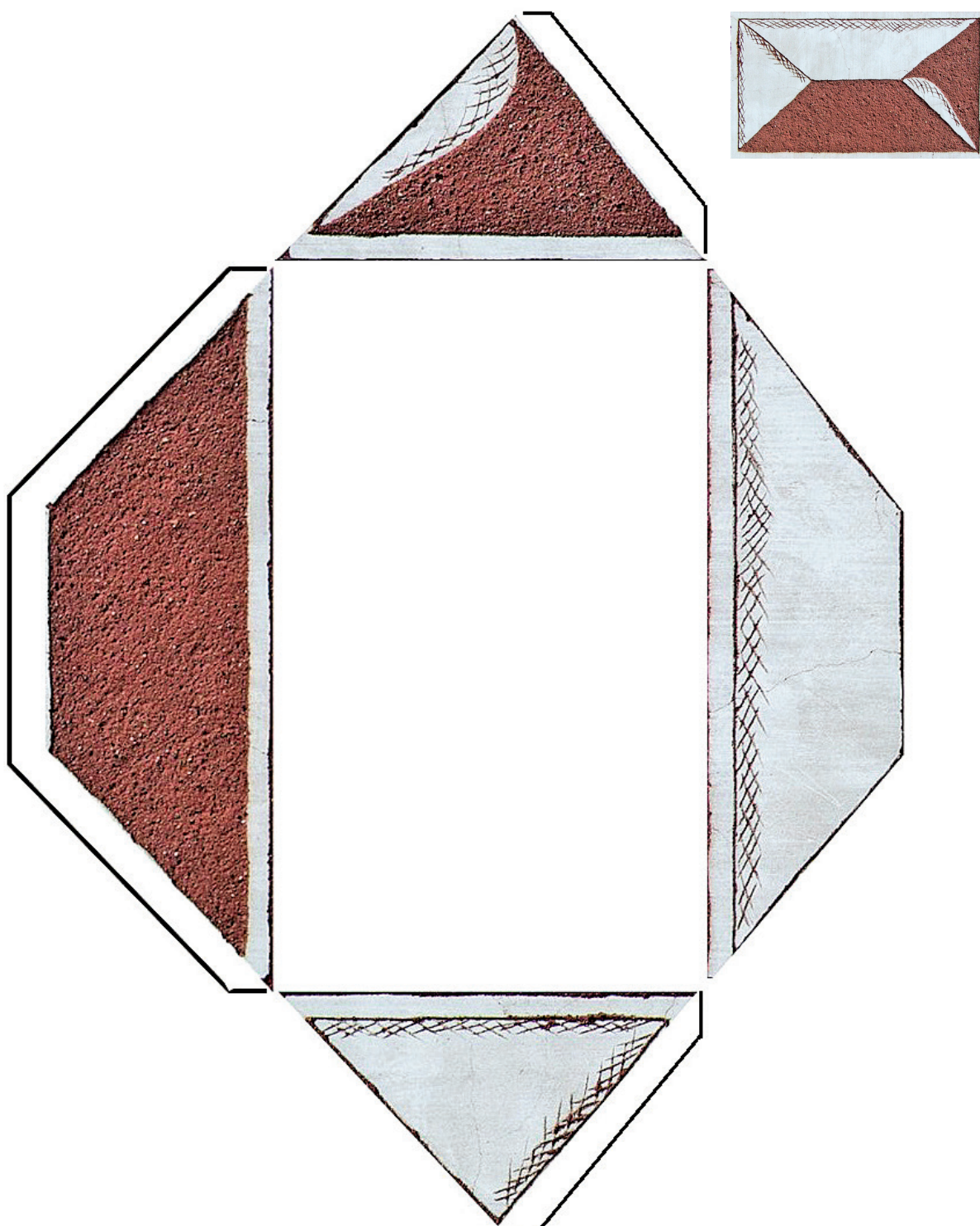
Navrhni si svůj šlechtický erb.

Omítce, kterou máme na našem zámku, se podle jejího vzhledu říká psaníčkové sgrafito. Na zámku nám dřívější řemeslníci zanechali několik stovek psaníček. Co je v nich asi napsáno? Komu jsou asi adresována? Pro nás nejspíš nejsou, protože se nám asi nepodaří obálky otevřít. Ale možná to někdy někdo dokáže...

Zkusme se zamyslet nad tím, co by v psaníčkách na našem zámku mohlo být napsáno, pojďme společně vytvořit stěnu s otevíratelnými psaníčky. Na papíru je rozložená obálka psaníčka z našeho zámku. Vystřihni ji a slep. Dvnitř vlož dopis. Co do něj napíšeš? Bude to nějaký důležitý vzkaz budoucím generacím?

Pracovní list **POMNÍK PADLÝCH**

Ve většině obcí na Lanškrounsku stojí pomníky připomínající vojáky, kteří padli během 1. světové války.

I v naší obci je takový pomník. Na kterém z následujících obrázků je tatenický pomník?

Pomník připomíná vojáky, kteří žili v naší obci, ale když vypukla 1. světová válka, museli vstoupit do armády a zahynuli na bojišti v Rusku, Itálii nebo Srbsku.

Ve kterých letech válka probíhala? .....

Kolik vojáků z Tatenic během války zahynulo? .....

I když se na území Čech během 1. světové války nebojovalo, válka do života tehdejších lidí výrazně zasáhla. Dokážeme vymyslet jak?

.....

.....

.....

.....

Jak smrt vojáků ovlivnila život v obci?

.....

.....

.....

.....

Pracovní list DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNA

Hned po zámku je druhým nejhonosnějším domem v obci budova bývalé družstevní záložny, která byla dokončena v roce 1931.

Podle tvaru stavby odhadni, kdo byl jejím architektem:

a) Oskar Czepa, který postavil školu v Třeboňově

b) Eduard Jantsch, který postavil gymnázium v Lanškrouně

c) Přemysl Kokeš, který postavil banku na náměstí v Lanškrouně

Důvod, proč byl dům postaven: dům vznikl v době, kdy se v zemědělství začaly používat moderní postupy, které vyžadovaly nákup moderních strojů. Na jejich pořízení mnoho místních zemědělců nemělo peníze, a proto:

a) peníze zemědělci získali tím, že je ukradli = dům sloužil jako věznice

b) peníze zemědělci získali tím, že si je půjčili = dům sloužil jako banka

c) peníze zemědělci získali tím, že je vyhráli v hazardních hrách = dům sloužil jako kasino

Proč se domu říká DRUŽSTEVNÍ ZÁLOŽNA: banky ve městech byly daleko, a tak si místní v roce 1891 založili vlastní banku tím, že vytvořili družstvo, do kterého každý vložil určitou částku peněz, která nebyla příliš vysoká, ale když se daly všechny peníze dohromady, bylo jich už dost na to, aby si z nich mohl každý půjčit na nákup drahých věcí. Do záložny si také lidé ukládali vydělané peníze, které právě nepotřebovali.

Ve štítě záložny je znázorněn úl. Proč myslíš, že tam je? Co mají včely společného s bankou?

.....

Proč už dnes v domě záložna není: po 2. světové válce byly všechny družstevní záložny v obcích sloučeny s Českou spořitelnou.

Úvod

Cílem úvodního zamyšlení je uvědomění, co lze považovat za památku, uvědomit si význam nemovitých i movitých památek. Všechny myšlenky žáků jsou správné, pokud si je dokážou obhájit.

Co je památka (památná stavba)?

Za památku můžeme v užším slova smyslu označit objekty zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek (tedy takové, které památkami prohlásilo Ministerstvo kultury). Jejich seznam najdeme na: <https://pamatkovykatalog.cz/soupis>. V širším slova smyslu, který je pro naše školní potřeby vhodnější, jsou to veškeré stavby a předměty, které jsou „pamětihodné“, jsou dokladem doby, v níž vznikly. Památkou v tomto smyslu nemusí být jen věc celonárodního významu, ale i věc významu regionálního.

Jaká ta věc musí být, abychom ji mohli považovat za památku?

Oficiální charakteristika říká, že památkou je věc, která je dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, a projevem tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty historické, umělecké, vědecké a technické (případně proto, že mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem).

Co bychom v naší obci zařadili mezi památky?

Většina žáků se shodne na tom, že památkou je kostel, sochy, některé staré chalupy. Předmětem diskuse by mohlo být, zda je památkou škola, hospoda a některé novější obytné stavby (jako doklad bydlení v době jejich vzniku). Nesmíme zapomenout ani na movité památky – starožitnosti v domácnostech, historické stroje, automobily....

Jak by se člověk měl k památce chovat?

Památka jako doklad doby by měla zůstat v neporušeném stavu i pro další generace. Nevhodnost vandalismu je samozřejmostí, diskutovat by se mohlo nad tím, zda vyhazovat staré věci, když se místo nich používá novější typ, nebo zda je vhodné používat věc, kterou lze považovat za památku.

Jak by se člověk měl o památku starat?

Památku je nutné udržovat v dobrém stavu, záměrně neměnit její podobu (přirozená patina je pro památkový předmět lepší než nový nátěr). V případě státem chráněné kulturní památky jsou veškeré úpravy památky podmíněné schválením památkářů a je nutné je provádět postupem stanoveným památkáři.

Škola

První dvě ukázky ze školních kronik jsou z Damníkova, třetí ukázka je ze školy v Květné u Lukové.

Školy v okolních obcích postupně zanikaly ve 2. polovině 20. století s klesajícím počtem žáků.

Socha sv. Jana Nepomuckého

Všechny sochy mají stejný postoj, oblečení, předměty, které drží v ruce (palmová ratolest a kříž), rysy v obličejí. Liší se tím, ve které ruce kříž drží, způsobem zpracování, rokem vzniku.

Po přečtení komiksu žáci jistě odhadnou, že na podstavci je svržení sv. Jana Nepomuckého do Vltavy. Uprostřed podstavce je jazyk Jana Nepomuckého (opět lze odhadnout dle komiksu).

Člověk, který svatojanskou sochu nechal postavit, se jmenoval Michael Meixner.

Kostel

Využití kostelu jako místa setkávání věřících s Bohem, konání náboženských obřadů – mší, křtů, svateb, pohřbů, případně koncertů budou nepochybně někteří žáci schopni říct. Stejně tak zasvěcení kostela sv. Janu Křtiteli bude některý žák určitě vědět.

Kostel dnešní podobu dostal v roce 1724, což by žáci z možností ve výběru mohli odhadnout. Horní obrázek je z kostela v Žichlíčku.

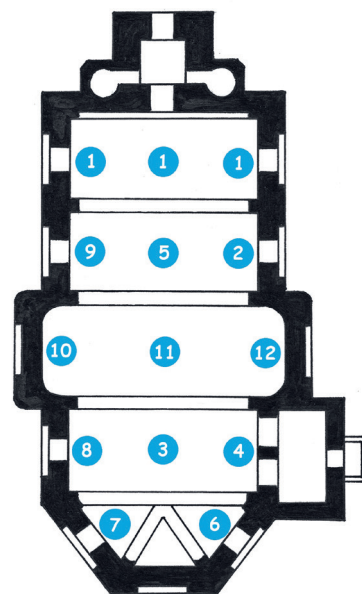
Části kostela: zleva – D1; C3; B2; A4. V interiéru kostela je kazatelna, oltář, varhany.

Na obrázcích je kaple v Krasíkově a kostely ve Strážné, Koruně a Lubníku.

Na obrázcích je kaple Panny Marie v Krasíkově a kostel sv. Izidora ve Strážné, kostel kláštera Koruna a kostel sv. Petra a Pavla v Lubníku.

Vybarvování fresek lze využít i jako ryze výtvarnou práci bez vazby na další úkoly. Při práci s nimi je možné zmínit i další malby, které se v omalovánkách obsažených v těchto pracovních listech neobjevují:

- 1) Andělé na kůru.
- 2) Velekněz Zachariáš v chrámu obětuje kadidlo, které má v kadidelnici. Zjevil se mu anděl Gabriel a oznamuje mu, že se mu narodí syn, Zachariáš tomu však nevěří, protože s manželkou Alžbětou toužili mít dítě celý život, ale teď, když už jsou staří, už bude Alžběta těžko těhotná. Za to, že Zachariáš andělovi nevěřil, byl potrestán – oněměl.
- 3) Panna Marie, která se právě dozvěděla o svém těhotenství (čeká Ježíška), jde navštívit Alžbětu, která je v šestém měsíci těhotenství (čeká Jana Křtitele). Manžel Alžběty Zachariáš vychází před dům, aby se podíval, kdo přišel.
- 4) Alžbětě se narodil syn, sešli se všichni příbuzní, přítomná je i Panna Marie. Příbuzní chtějí novorozeně pojmenovat po otci Zachariáš, ale Alžběta chce, aby se jmenoval Jan. Příbuzní se tedy ptají Zachariáše, jak ho mají pojmenovat. Zachariáš vezme tabulku a napíše na ní: „Jeho jméno je Jan.“ V tom okamžiku se mu vrací hlas.
- 5) Panna Marie podává Ježíška Anně, vedle sedí Alžběta s Janem Křtitelem, který má s sebou i svého beránka. Vpravo je Mariin manžel Josef, pět jejich synovců a další příbuzní.
- 6) Jan Křtitel káže zástupům. Oblečený je do šatu z velbloudí kůže.
- 7) Jan Křtitel křtí Ježíše v řece Jordán. Když mu z křtící misky vylil vodu na hlavu, otevřela se nebesa a objevil se Duch svatý v podobě holubice.

- 8) Jan Křtitel vytyká Herodovi, že se oženil s Herodiadou, manželkou svého bratra. Vládce ho za to nechal uvěznit.
- 9) Kat setnul hlavu Jana Křtitele, Herodesova nevlastní dcera Salome si s mísou přichází pro Janovu hlavu.
- 10) Ukládání Krista do hrobu, vpravo Pannu Marii utěšují Jan Evangelista a Maří Magdalena (malba navazuje na sousoší se snímáním Krista z kříže, které je na oltáři).
- 11) Korunování Panny Marie Bohem Nejsvětější Trojicí. Na zemi tomu asistují řeholníci z řádu trinitářů. Hlavním posláním řádu bylo vyhledávat a vykupovat křesťany ze zajetí nebo otroctví.
- 12) Nalezení jazyka sv. Jana Nepomuckého.

Nejsvětější Trojice

Na obrázku je nahoře Duch svatý, vlevo Kristus (syn Boží) a vpravo Bůh Otec. Stavitelem sousoší byl Johann Purr (písmeno U se dříve psalo jako V). Svatá rodina je Ježíšek, Panna Marie a sv. Josef (Panna Marie je zobrazena i na pilíři jako tzv. Panna Marie Neposkvrněná).

Velmi zajímavý Trojičný pilíř stojí i v Krasíkově, na jeho podstavci je vyobrazeno 14 svatých pomocníků.

Kříž v polích

Pro ověření umístění křížů v obci lze využít některou z internetových map, např. <https://mapy.cz/turisticka?x=16.6979921&y=49.8686642&z=18&l=0&source=muni&id=3013>.

Kříž nechali postavit Anton a Margreina Kammlerovi v roce 1850. Na podstavci je Panna Marie.

Při dokreslování kříže nejde o vytvoření fotograficky dokonalé kresby, ale zevrubně si prohlédnout výzdobu kříže a pokusit se všechny prvky výzdoby dokreslit jak nejlépe to je možné. Důležitější, než výsledek kresby je pozorování při kresbě.

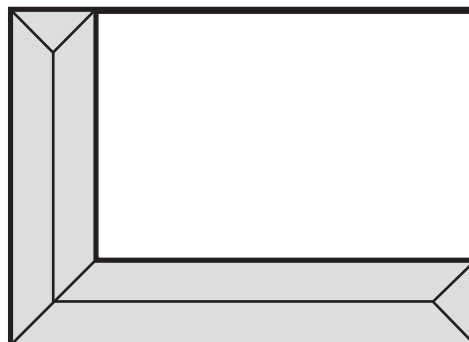
Zámek

Zámek v Tatenici nechal postavit v roce 1606 významný moravský ŠLECHTIC Ladislav Velen ze ŽEROTÍNA. Protože ve stejné době přestavoval také svůj zámek v MORAVSKÉ TŘEBOVÉ podle návrhu italského ARCHITEKTA Jana Mottaly, je pravděpodobné, že i náš zámek stavěl tento architekt. Ladislav Velen na zámku v Tatenici pobýval, když lovil ZVĚŘ v okolních lesích.

Dnes má zámek půdorys tohoto tvaru:

Arkáda je oblouková otevřená spojovací chodba.

Při pečlivé prohlídce sgrafit žáci jistě odhadnou, že sgrafitová fasáda se tvoří tímto způsobem: 1) Na zeď se nahodí tmavá hrubá omítka. 2) Vrstva omítky se nechá uschnout. 3) Na zeď se nanese světlá hladká omítka. 4) Do ještě mokré omítky se vyškrabují požadované ornamenty.

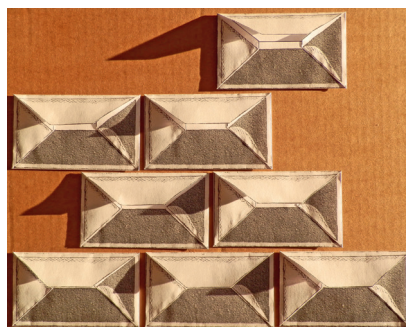

Na portálu jsou dva lvi (jeden na Žerotínově erbu, druhý na klenáku), tři jeleni, dva delfíni a dva ptáci.

Vedle fotografie portálu jsou busty Ladislava Velena ze Žerotína a Bohunky z Kunovic, které stojí na nádvoří moravskotřebovského zámku.

Erb, který je v pracovním listu určen pro návrh vlastního erbu, je překreslený erb z portálu zámku. Do prázdného štítu žáci kreslí symboly, které je charakterizují (vlastnosti, koníčky...).

Pokud se všechna slepená psaníčka jednotlivých žáků nalepí na jeden velký papír, vznikne „sgrafitová zeď“, která vypadá velmi efektně.

Pomník padlých

Kapitolku o válečném pomníku je vhodné začít před zámkem, aby se žáci mohli sami rozhodnout, že válečný pomník je na třetím obrázku.

Žáci na deskách pomníku snadno přečtou, že válka trvala v letech 1914 – 1918. Počet padlých vojáků zjistí sečtením jmen na deskách.

U dalších dvou otázek by žáci mohli vymyslet řadu různých věcí, minimálně to, že mnoho mužů z obce muselo odejít do války – místo nich musely na poli pracovat ženy a děti, ve válce, stejně jako v každé jiné krizi, se vše zdražuje, lidé nemají peníze.

Po padlých vojácích zůstaly vdovy a sirotci, nebo nestihli založit rodiny, mít děti. Kdyby nebyla válka, mohla být naše obec mnohem větší.

V souvislosti s válečným pomníkem lze zmínit i pomník obětí války z Krasíkova a Koruny, který vznikl v roce 1925 přestavbou starší pilířové kaple. K jejímu postavení se váže pověst, která vypráví o jednom sedlákovi, který zde orál pole, když se v kostele v Koruně rozezněly zvony. Zbožný sedlák opustil pluh i koně a vydal se na cestu do kostela. V tom z nebe sestoupil anděl a pokračoval v práci, dokud se sedlák nevrátil z bohoslužby.

Družstevní záložna

Budovu postavil Oskar Czepa (s třebařovskou školou má společnou řadu stavebních prvků), původně byla využívána jako banka. Symbol úlu lidem připomíná, aby byli pilní jako včeličky – tak jako ony snášejí pyl a nektar do úlů, aby i oni snášeli penízky do záložny, aby se jim dobře dařilo.